

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КЛІНІЧНОЇ ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ МЕДИЦИНИ

Матеріали 86-ї підсумкової конференції науковців
Буковинського державного медичного університету

Чернівці, БДМУ
2005

О.М. Рак ХАРАКТЕРИСТИКА МЕДИЧНИХ І ПАРАМЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВ ІЗ ПОГЛЯДУ СЕМАНТИКИ	191
М.М. Сядоренко ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФСЬКОЇ АНТРОПОЛОГІЇ....	196
В.Г.Синиця ДО ЕТИМОЛОГІЇ ДЕЯКИХ ПОЛІТИЧНИХ ТЕРМІНІВ	201
Н.М. Соловійова, А.М. Семисюк ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТИПОЛОГІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ ЛЕКСИКИ ПІДМОВИ ПАРАМЕДИЦИНИ	204
А.В.Ткач, Г.В.Навчук ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОМУ АСПЕКТІ.....	208
О.Б. Томілова НЕОЛОГІЗМИ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	215
І.Є. Томка ПРО ВЖИВАННЯ ДЕЯКИХ СУФІКСІВ ПРИ УТВОРЕННІ ФРАНЦУЗЬКИХ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ	219
В.А.Троянський ПРОБЛЕМА ЛЮДИНОЗНАВСТВА В СУЧАСНІЙ НАУКОВІЙ КАРТИНІ СВІТУ.....	223
О.В. Шкром'юк ОСОБЛИВОСТІ ФОНЕТИЧНОЇ АСИМІЛЯЦІЇ НІМЕЦЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ.....	227
Л.Б.Шутак УКРАЇНСЬКА МОВА: ДЕРЖАВНА МОВА ЧИ СУРЖИК?.....	230

ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТИПОЛОГІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ ЛЕКСИКИ ПІДМОВИ ПАРАМЕДИЦИНИ

Н.М. Соловйова, А.М. Семисюк

Кафедра іноземних мов
(зав. – доц. О.М.Рак)

Буковинського державного медичного університету

Сучасні тенденції у розвитку словникового складу англійської мови віддзеркалюють прагматичний підхід щодо цього явища і дозволяють говорити про появу нового напрямку – функціональної лексикології, саме яка вивчає вплив прагматики на появу лексики. Вона виокремлює внутрішні закономірності, за якими здійснюються вибір та адекватне вживання слів у конкретному акті комунікації, а також визначає зв'язок між процесами номінації лексичних одиниць та їх прагматичною природою, спираючись, таким чином, на три прагматично-релевантні чинники: змістовий, соціологічний, психолінгвістичний.

Теоретичним підґрунтям для опису лексики субмови парамедицини стали праці вітчизняних та зарубіжних лінгвістів у теорії номінації (О.С.Кубрякова, В.Н.Телія), прагмалінгвістики (Ю.С.Степанов, А.Д. Швейцер, Т.В.Дейк, С.Левенсон, Дж. Ліч, Дж. Остін, П. Грайс). Матеріал вивчення презентує сучасну мовну ситуацію, приклади запозичені з Енциклопедичного словника медичних термінів Табера [5], словника “Survey of English Usage” [4], а також Ілюстрованого Словника Дорланда [1].

Діяльність лінгвістів, яка спрямована на “ословлювання світу” – *Worten der Welt*, одержала назву номінативної діяльності, завдяки якій відбувається фіксація фрагментів діяльнісного досвіду людини в лексиці: “У гносеологічному аспекті знакоутворення є завжди присутнім процес перетворення фактів дійсності до знаків і категорій мови, які відтворюють суб'єктивні та прагматичні оцінки суспільного досвіду носіїв мови” [6]. Прагматичний аспект організації типології англійської лексики у підмові парамедицини бере до уваги шляхи її створення, саме ті особливості її вживання, що

пов'язані з соціальним статусом мовця та з урахуванням мети висловлювання. Ідея щодо прагматичного маркування слова не є принципово новою. Ще у 1977 р. Дж. Катц стверджував, що поява у слові нового лексикосемантичного варіанта слід розглядати як наслідок прагматичної варіативності слова. Під останньою лінгвісти розуміють розширення значення слова залежно від вживання у різних комунікативних ситуаціях відповідно до соціального, територіального, професійного та інших статусів комунікації [2]. Так, наприклад, термін *paramedic* (*Gr. para, beside + L. medicus, doctor*) – слово, походження якого не має точного тлумачення: згадка про це слово у медичному контексті втрачена, оскільки історично у часі воно не було зафіксовано; припускають, що вперше цей термін функціонував у мові військових парамедичних військ, які мали медичну підготовку [4]. У 1967 р. він широко вживається в США серед пожежників, які були навчені надавати медичну допомогу поза медичними закладами. У 1970 році *Каліфорнійський закон щодо парамедиків* затвердив цю професійну групу як мобільну інтенсивну медичну допомогу парамедиків (*Mobile Intensive Care Paramedics*). Через п'ять років ще у 25 штатах визнали названу вище службу та її програму, яка ставила за мету надання невідкладної медичної допомоги за умови надзвичайних ситуацій. У цьому ж році університет міста Піттсбурга почав готувати кадри для реалізації даної програми. Розгляд етимології слова *paramedic* у історичному ракурсі та з точки зору його узусу у професійній сфері уможливорює констатацію прагмалінгвістичної зумовленості типології стратифікаційних класів. У медичному словнику "The McGraw-Hill Essential Dictionary of Health Care" (1988) відсутня дефініція *paramedic*, але ми знаходимо тлумачення поняття *paramedical personnel* та визначення нозологічних одиниць цього корпусу: *paraprofessionals working in medicine, as nurses and physicians but irregularly includes dental hygienists, medical technologists, nutritionists and receptionists*; а словникова стаття *emergency medical technician* чітко визначає поле функціонування парамедичних термінів – *emergency care: heart attack, cardiac arrest, trauma*. Словник Дорланда розширює узус цієї номінативної одиниці: до парамедичних співробітників належать – фізіотерапевти, спеціалісти з працетерапії, логопеди, медико-соціальні працівники, фармацевти, техніки тощо. Загальний висновок подається в словнику Табера: *paraprofessional – pertaining to nonprofessional work, usually auxiliary to the work of a professional; one who does such work* [5].

Дослідження словникового складу англійської субмови парамедицини залежно від ситуації та мети спілкування, дозволило нам виділити типи прагматичних ситуацій відповідно до таких параметрів, як місце, час, намір мовця, його соціальний стан, професія. Крім того, ми враховували і людський фактор, який є центральним поняттям функціонального мовознавства і розглядає особистість у всіх її іпостасях: *homo faber* (людина – творець), *homo loquens* (людина – мовець), *homo ludens* (людина – гравець), *homo sociologicus* (людина – продукт соціума), *homo psychologicus* (людина, що має душу), *homo agens* (людина діюча). У процесі прагмалінгвістичного аналізу лексики ми мали на увазі регулярну модель соціальної диференціації мови У.Лабова [3], яку вдосконалив А.Д.Швейцер [7]. В основі цієї моделі лежить стратифікаційна варіативність мови, професійні обов'язки, класова належність.

У вокабулярі парамедичної лексики можна виділити чотири типологічних класи: власне терміни: новизна форми терміна поєднується з новизною його змісту (**bio – computer** – біокомп'ютер: комп'ютер, що імітує нервову систему живих організмів, **druggu** – наркоман; **drugster** – наркозалежний; транснамінації: клас, що поєднує новизну форми слова зі значенням, яке раніше передавалось іншою формою (**big C** – рак); семантичні інновації або переосмислення: нове значення позначається формою, яка вже мала місце у мові (**acid** – наркотик ЛСД); лексичні одиниці, коли зберігається стара літерна кодифікація, а значення слова розширюється. Професійний параметр є надзвичайно активним фактом, що констатує прагматику слова: напр., поява у слова **nurse** нового лексико-семантичного варіанта значення у форматі комунікативно – прагматичної парадигми зумовлено диктувалось прагматичними потребами професії парамедика, який виконує обов'язки медичної сестри: **nurse** – *an individual who provide health care* – доглядальниця: забезпечує послуги необхідні або допоміжні у формуванні, підтримуванні та відновленні здоров'я і доброго самопочуття, **wet nurse** – годувальниця: жінка, яка годує груддю дитину іншої жінки.

Отже, все вищезазначене підтверджує думку про те, що внаслідок взаємодії прагматичної та лінгвістичної варіативності з'являються нові лексичні одиниці в англійській субмові парамедицини, тобто такі номінативні одиниці, які несуть конотації новизни, а в їх значенні відображається перебіг часу.

Література. 1. Англо-український ілюстрований медичний словник Дорланда. – Львів: Наутіліус, 2002. – 2688 с. 2. Заботкина В.И. Соотношение прагматической и семантической вариативности в лексике современного английского языка. – Тез. докл. Всесоюзной научной конференции. Калинин, 1988. – С. 207-208. Labov W. The Social Stratification of English in New York City. – Washington: Newbury House, 1966. – 34 p. 4. Survey of English Usage. – London: London University Press, 1995. – 877 p. 5. Taber's Cyclopedic Medical Dictionary. – Philadelphia: F.A. Davis Company, 1993. – 2590 p. 6. Уфимцева А.А. Языковая номинация. – М.: Наука, 1986. – 65 с. 7. Швейцер А.Д. Социальная дифференциация языка в США. – М.: Наука, 1983. – 25с.